

Ressenya del llibre: Robert Martínez-Carrasco i
Julia Haba-Osca (ed.) (2022),
Gèneres a la frontera del cànon.
Una aproximació a la literatura il·lustrada i la seua traducció

Robert MARCH TORTAJADA

Autoria:

Robert March Tortajada
Universitat de València, Espanya
<https://orcid.org/0009-0001-6529-8835>
robert.march@uves

Citació:

MARCH TORTAJADA, Robert (2023). Ressenya del llibre: Robert Martínez-Carrasco i Julia Haba-Osca (ed.) (2022), *Gèneres a la frontera del cànon. Una aproximació a la literatura il·lustrada i la seua traducció*. Benicarló: Onada Edicions. *Ítaca. Revista de Filologia*, (14), p. 197-200. <https://doi.org/10.14198/itaca.25056>

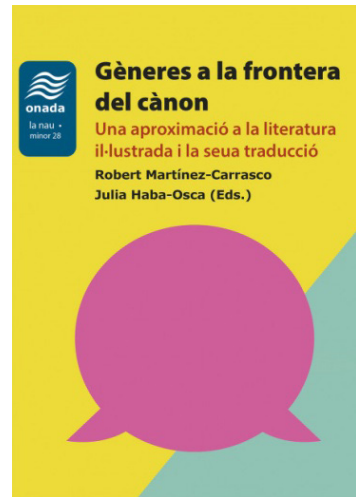
Fitxa bibliogràfica:

Martínez-Carrasco, Robert (UJI) i Haba-Osca, Julia (UV) (ed.) (2022): *Gèneres a la frontera del cànon. Una aproximació a la literatura il·lustrada i la seua traducció*. Benicarló: Onada Edicions. ISBN 978-84-18634-64-2

Paraules clau:

cànon literari, literatura il·lustrada, traducció literària

Rebut: 04/05/2023, **Acceptat:** 16/05/2023

Entre les Humanitats i les Ciències Socials, l'obra polifònica *Gèneres a la frontera del cànon. Una aproximació a la literatura il·lustrada i la seua traducció* ens presenta un compendi de propostes sobre les possibilitats de tots els gèneres literaris incloses en la literatura il·lustrada. Els seus editors, Robert Martínez-Carrasco (UJI) i Julia Haba-Osca (UV), han reunit investigadors i investigadores procedents de diferents disciplines amb l'objectiu de fomentar la visibilitat del llibre il·lustrat i el còmic com a elements amb personalitat pròpia, per tal d'aportar una lectura que no només és narrativa, sinó també visual. En cada capítol, l'obra aprofundeix en la idiosincràsia d'aquests formats literaris, tradicionalment situats en la perifèria del cànon

Aquest treball és subjecte a una llicència de Reconeixement 4.0 Internacional de Creative Commons (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

©2023 Robert March Tortajada

literari. A més, el volum està dedicat al concepte de *frontera* (física, però també metafòrica) com a element vertebrador dins de l'univers il·lustrat, cosa que ens permet qüestionar la societat que ens envolta i, alhora, ens fa reflexionar al voltant del poder i les formes de dominació i, per tant, sobre els processos hegemònics, que estan ben presents en l'actualitat.

Quant a l'estructura, el volum es divideix en tres eixos temàtics. En primer lloc, el bloc «Paraula» destaca diferents aportacions interlingüístiques i literàries en els llibres il·lustrats i els còmics. Seguidament, el segon, «Imatge», aprofundeix en el vessant gràfic del gènere. Darrerament, en «Interseccions i aplicacions» s'estudien quines aplicacions s'hi poden fer servir en contextos educatius.

Així, amb «Tangencialitats entre mitjans d'expressió artística a partir de la multimodalitat: el cas de les adaptacions de textos literaris en còmic», Eduard Baile aposta per una visió de la lectura que pensa el còmic com a eina per a trencar el paradigma tradicional en termes exclusivament verbals, atesa la varietat d'estímuls a què estan sotmesos actualment els lectors més joves. En «La representació de l'oralitat en el còmic. Anotacions breus sobre la seua traducció», Francisco Rodríguez reflexiona sobre la complexitat dels llenguatges del còmic per a traslladar l'oralitat prefabricada, tot just, a través d'elements lingüístics i paralingüístics. A partir d'aquesta premissa, l'article afegeix una capa extra de complexitat que ens demana per qüestionar-nos al voltant de la traducció d'una oralitat a un altre idioma. En aquesta línia, en «On habita la memòria: *La casa* (2015) de Paco Roca», Sergio García Guillem indaga en l'univers del creador valencià, en les fronteres visibles i invisibles, en el dolor i la nostàlgia, que es conjuminen amb els records més íntims i personals, açò és, la figura del pare, el pas del temps i el dol.

En el segon apartat, trobem propostes com la d'Alberto Prieto Aguaza, que és l'encarregat d'obrir aquest eix temàtic. Així, en «Juanan Requena, l'habitant de la frontera. Una aproximació a la seua obra a partir del *limes* d'Eugenio Trías», ens parla de la fotografia, concretament, de l'obra de Requena com a art en la frontissa entre la pintura i la literatura. En «Mafalda i Mònica: dues xiquetes il·lustrades i frontereres a Sud-amèrica», Almir de Souza Pacheco i Karla Mazarelo Maciel Pacheco reflexionen sobre l'origen del còmic a Sud-amèrica, particularment, a Argentina i Brasil. La tercera contribució d'aquest bloc, «Cinema d'animació i fronteres», de Miguel Vidal Ortega i Beatriz Herráiz Zornoza, explora el model d'animació que

es va generar als països del bloc comunista després de la Segona Guerra Mundial i la posterior Guerra Freda, amb particular èmfasi en les formes d'animació contemporània, que embasta la imaginació, la guerra i l'exili.

Per acabar, els últims capítols presenten un vessant educatiu i aplicat. Així, en «Fronteres i alteritat positiva en la classe d'anglès com a llengua estrangera en educació infantil a través d'*Another*», Rocío Domene-Benito, mitjançant la literatura il·lustrada, ens trasllada a les aules d'educació primària com a espais per a treballar el procés i les competències en llengua estrangera. Una proposta similar és «El viatge d'un macarró: el còmic com a recurs didàctic en els estudis de Biologia i Geologia de 3r d'ESO», de Joan Peredo Hernández, que reflexiona al voltant d'un còmic realitzat pels seus alumnes, amb la intenció de treballar transversalment els continguts de Biologia i Geologia en l'ensenyament secundari. Finalment, amb «L'àlbum il·lustrat com a recurs per a trencar fronteres: estudi de casos en les aules de 5è de primària i 2n d'ESO», Sheyla Ros Fenollosa i Andrés Giner Latorre fan servir l'àlbum il·lustrat per a incidir en la formació lectora i literària.

Des de perspectives i finalitats diferents, comprovem que aquestes propostes són una mostra de les possibilitats que ofereix la literatura il·lustrada. El volum demostra que el llibre il·lustrat i el còmic són formats ben vius, que fomenten el desenvolupament de les multiliteracitats entre lectors i les lectores, però també, el pensament crític, la imaginació i la creativitat. A més, les propostes esmentades proporcionen una amalgama que, al nostre parer, assenyalen la transversalitat com a via per a l'èxit, bé siga acadèmic, literari o investigador. Cal no oblidar que el llibre aborda una temàtica actual, la frontera, en què el text i la imatge no deixen d'interactuar. En definitiva, *Gèneres a la frontera del cànon. Una aproximació a la literatura il·lustrada i la seua traducció* és una obra d'interès per als lectors, però també per als professionals de l'educació, la recerca acadèmica, les arts, el disseny i, per descomptat, per a les Humanitats i les Ciències Socials. Esperem que aquesta primera aproximació no siga l'última.